

SZMRECSÁNYI MARIANNE: *A novai templom és falképei.* Budapest, 1935. 83 l. 20 kép. (Német kivonattal.)

Szerző a novai (Zala vm.) kis barokktemplom monografiáját adja, gondos levéltári kutatásai alapján. Mecénása Szily János szombathelyi püspök volt, építésében (1778-ban fejezték be) talán Hefele Menyhértnek volt szerepe. Emlékei közül kiemelkedik a gyóntatószék fölötti Szentháromság-csoport, amely Schmidt József Ferenc alkotása. Legfontosabb falképeit a Magyarországon ezidőtájt sűrűn foglalkoztatott Dorffmeister István festette (1779).

NAGY ZOLTÁN: *A magyar litográfia története a XIX. században.* Budapest, 1934. 136 l. 16 képpel.

A szerző hézagpótló munkát végzett a magyar litográfia történetére vonatkozó adatok összegyűjtésével és feldolgozásával. A reformkorszak művészeti fellendülésében a kőrajznak nagy szerepe volt. Kitűnő kőrajzot ad a XIX. század művészi életéről. Lexikálisan is foglalkozik a könyomdákkel, a mesterek életével, valamint a Pest-Budát ábrázoló könyomatok jegyzékét adja. Sok erdélyi vonatkozású adatot is közöl (Barra, Bielz kőrajzai, stb.).

5. Zenetörténel.

BARTÓK BÉLA: *Népzeneék és a szomszéd népek népzeneje.* Népszerű Zenefüzetek, 3. sz. Budapest, 1934. 36 l. 32 lap kottamelléklet.

Bartók harminc évi kutató munkájának eredményeit foglalja magában ez a rövidre méretezett könyv. Az összehasonlító zenefilológia eszközeivel mutatja meg az érintkezési határok mentén kultúrterteiket békésen csereberélő szomszéd népek őszinte arcát. Nyugaton elkezdve tejjes körfordulatot ír le, miközben a német, tót, rutén, román, horvát és szerb

zenei kölcsönhatásokat végigolemzi. Érdekes jelenség, hogy a német népzene magyar területen számbavehető hatást nem tett. Annál érezhetőbb befolyással voltak népzeneinkre a tót és rutén dallamok, míg a XIX. század második felében kialakuló új magyar népdalstílus ki nem szorítja ezeket az idegen elemeket. Sőt hamarosan rendkívüli hatása mutatkozik az új stílusú magyar dallamnak a tót és rutén népzeneben. A román nép dallamkincsére viszont éppen a régi stílus pentatonikus dallamai voltak feltűnő hatással. A szerb-lakta területek dallamai nem mutatnak semmi közösséget a magyar anyaggal. Ezzel szemben a zágrábi Tudományos Akadémia kiadásában negyvenhat-hatszáz muraközi dallam 66 százalékát találta Bartók magyar származásúnak. Művének befejezésében Bartók leszögezi: „A magyar falu régi és új dallamanyaga magyar kultúrkinés, olyan kultúrkinés, amit nem jelenlegi szomszédainktól vetünk kölcsön, hanem amiből mi adtunk nekik”.

KODÁLY ZOLTÁN: *Néprajz és zenetörténel.* Ethnographia, 1933. 4-15 l.

A XII. században kialakult pontos hangjegyzést csak a többszólamú zene teszi szükségessé. Mivel pedig a régi magyar zene egyszólamú volt, mint minden keleti zene, ezért nagyon későre merül föl itt az írásbeliség szüksége. Nincs is a XVI. század előtti időből egyetlenegy magyar szövegű írott vagy nyomtatott zeneemlékünk. A XVII. és XVIII. században elszaporodó zenei kéziratok már nálunk is a többszólamuságnak köszönhetik létüket. Csak az a baj, hogy zeneemlékeink a XIX. század elejéig olyan lejegyzésekben maradtak ránk, amelyek sem a dallamot, sem a ritmust pontosan meg nem határozzák. Örökre le kellene mondanunk e dallamok megfejtéséről és csak találgatásokra volnánk utalva, — írja Kodály, — ha nem segítene az

elő hagyomány. Csakhogy zenetörté-
nészeinkek nem szabad abba a csa-
lódásba esniök, hogy a néphagyó-
mány anyaga már össze van gyűjtve,
tehát elég azt könyvből megismerni,
mert a zenei néphagyomány tudomá-
nyos értékü megismerése csak a
helyszínen megfigyelt élöszöbéli elő-
adás alapján lehetséges. Igy derül ki,
hogy a zenetörténetnek nálunk meny-
nyire nélkülözhetetlen segédtudomá-
nya a néprajz.

← **KOUDELA GÉZA:** *Liszt Ferenc
hármás arca: művész, ember és ma-
gyar.* Katolikus Szemle, 1934. 466-474 l.

A közelgő nagy Liszt-jubileumra
akarja Koudela emelkedett, ünnepi
hangulatú cikke a figyelmet ráírá-
nyítani. Liszt arcképén a művész,
ember és magyar vonásait keresi ki.
Liszt sokat vitatott magyarságának
bizonyítására levelezéséből bőkezűen
válogatott idézeteket közöl.

← **MOLNÁR ANTAL:** *A gyermek és
a zene. Hogyan neveljük zenére a
gyermeket? Népszerű Zenefüzetek, 1.
sz. Budapest, 1934. 32 l.*

Minden ember zenetehetséggel szü-
letik, csakis a későbbi kedvezőtlen
körülmények nyomhatják el azt ben-
ne. Ebből kiindulva Molnár Antal
végigkíséri zenei fejlődésében a gyer-
meket a csecsemőkortól a serdülő-
kor éveiig. Állandó párhuzamban
állítja elénk, hogyan ronthatjuk el a
gyermek zeneszervezetét, mint válik
a gyermek zenekerülővé és ezzel
szemben az odaadó gondosság miként
fejlesztheti az érettség magas fokára
a gyermek zenei ösztöneit és hajla-
mait.

← **SZABOLCSI BENEC:** *A magyar
zene története rövid összefoglalásban.*
A magyar zenetörténet irodalmának
áttekintésével. Népszerű Zenefüzetek,
2. sz. Budapest, 1934. 43 l.

Ez a két ívre terjedő magyar ze-
netörténet csak a problémák vázoló-
sát vallja céljának. Nagyon hézago-

sak még a magyar zentörténeti kuta-
tások, mégis a köztudatba föl nem
szívódott, újkeletü megállapítások
tömegét nyújtja a szerző. Rövid sza-
kaszokra osztva tárgyalja anyagát,
elkezdve a finn-magyar és török-
mongol zenei örökségen, majd sorba
szedve az írás nélküli emlékezet kér-
dését, a magyar gregoriánnumot, az
énekmondák szerepét, a nyugatias
udvari kultúra hatását, a históriás
éneket, a humanizmus elkésve érkező
zenei hullámain, a magyar protestáns
korált, a hajdutáncot, a városok és
rezidenciák zenei életét, a XVII. szá-
zadi virginálzenét, a magyar kantáta
forma kísérleteit, a kollégiumi zenét,
a németes dalt, a verbunkost, a cí-
gányzenét, a magyar opera kezdeteit,
a népies dalt, a magyar zenei roman-
tikát, a századforduló nyugatos visz-
szahatását s végül a Kodály és Bar-
tók föllépésével megérkező új magyar
zenét. Nagyértékü a magyar zentör-
ténet áttekintését tartalmazó füg-
gelék.

6. Néprajz.

*A Magyarság Néprajza. I. k. A
magyarság tárgyi néprajza.* Irta:
Bátky Zsigmond, Györffy István,
Viski Károly. 1235 ábrával es egy
térképpel. II. k. *A magyarság tárgyi
néprajza.* Irta: Györffy István, Viski
Károly. 1519 ábrával. Budapest, Kir.
Magyar Egyetemi Nyomda. (1934) 8-r.
435 és 443 l.

„A magyar néprajz — olvassuk
Czakó Elemér ajánlásában — nemzeti
önismeretiünket szolgáló tudomány-
nak számít. Többi rokонтársa — a
magyar történet, az irodalomtörténet,
a nyelvészet — már jobbára felku-
tatta és egységbefoglalta anyagát.
Néprajzunk is tömérdek tudnivalót,
tudományos megfigyelést gyűjtött
össze, de ezen a téren az áttekintést
adó összefoglalásnak még csak most
érkezett el az ideje. A Királyi Magyar
Egyetemi Nyomda a Hóman-Szekfü
Magyar Történet után testvérkiad-